

SYLABUS**DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2024-2026***(skrajne daty)*

Rok akademicki 2024/2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Kolonializm i postkolonializm
Kod przedmiotu*	
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego
Kierunek studiów	Komunikacja międzykulturowa
Poziom studiów	II stopnia
Profil	ogolnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	I/II
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy
Język wykładowy	Polski (angielski jako opcja)
Koordynator	Dr Adam Kubiak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr Adam Kubiak

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semest r (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
II	15	15							3

1.2. Sposób realizacji zajęć

- zajęcia w formie tradycyjnej
- zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość historii powszechnej i historii kultury w zakresie relacji międzykulturowych na poziomie określonym przez wytyczne kierunkowe studiów I-go stopnia

Znajomość języka angielskiego w stopniu umożliwiającym lekturę materiałów (B2+ reading, understanding)

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Wprowadzenie słuchaczy w krytykę dyskursu zależności i kolonializmu
C2	Zapoznanie słuchaczy z historycznymi i współczesnymi formami zależności w tm szczególnie o typie kolonialnym (kolonializm kulturowy, ekonomiczny, cyfrowy...)
C3	Przygotowanie słuchaczy do krytycznej analizy treści dyskursu publicznego pod w.w. kątem

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów
------------------------	--	------------------------

		kierunkowych ¹
EK_01	Student rozumie złożoność problematyki „uniwersalności”, podrzędności i zależności poza stereotypowym kontekstem akademickim	KW_06, KW_10
EK_02	ma świadomość przypadkowości „konieczności i oczywistości historycznych”, potrafi wskazać elementarne struktury dominacji w dyskursie publicznym (w tym naukowym) i metody ich podtrzymywania i ich zastosowania w formowaniu ideologii i propagandy;	KU_02, KU_05
EK_03	Słuchacz jest zdolny do określania relacji podrzędności i dominacji, w tym własnej pozycji w strukturach produkcji i redystrybucji wiedzy i motywów oraz typu własnych interwencji (bądź ich braku);	KU_11
EK_04	Słuchacz ma świadomość złożoności treści kulturowych, pól konfliktów i możliwych (bądź niemożliwych) negocjacji, w tym w polu „dziedzictwa kulturowego” i problemów związanych z rzetelnym „dialogiem międzykulturowym”, Rozumie problematyczność materii tegoż w sytuacjach braku równorzędności, potrafi wskazać ze zrozumieniem strukturalne martwe pola dialogu.	KK_04

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
1. Dziedzictwo kolonialne i Kultury” czyli wspólne nieporozumienia (universa kulturowe, universa wykluczeń poznawczych), narcyzm i ahistoryzm kulturoznawczy, kultury jako byty skończone i skłócone.
2. Kolonializm jako praktyka, ideologia i <i>kultura</i> („dziedzictwo”). Krytyka relacji podrzędności: rasa, teć, terytorium i dystans.
3. Historyczne postaci krytyki postkolonialnej: Fanon, Said, Chakravorty-Spivak
4. Adaptacja, mimikra i ‘sub-kolonializm’ – strategie podporządkowanego oporu wg Bhabhy. Samokolonizujące się kultury” – perspektywy podporządkowanego podporządkowania i rola elit lokalnych
5.(Europejski) Kolonializm wewnętrzny i kolonializm bez (oficjalnych) kolonii, casus Rzeczypospolitej, Imperium Osmańskiego, Austro-Węgier i Rosji. Kolonializm społeczny i kolonializm „w głąb”.
6. Kolonializm i krytyka postkolonialna dziś. Reimperializacja dyskursu publicznego („geopolityka” i realizm”), putinizm, „America 1st (but just after you, please)”, „Eurokołchoz” i bliski/wewnętrzny <i>Inny</i>
7. Krytyki integracji europejskiej i nacjonalizacyjne nadużycia w dyskursie postkolonialnym. Niestrategiczny esencjalizm” Spivak.

B. Problematyka ćwiczeń, konwersatoriów, laboratoriów, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
1. Kultury czyli źródła nieporozumień – mroczna intymność tożsamości kulturowej (Kiossev) i przyszłość pewnej przeszłości
2. Czytanie kolonializmu i krytyka postkolonialna
3. Dyskursy, dyskusje, zaprzeczenia i wyparcia; partycypacja podporządkowanych
4. Terytorium: „wszerz” i „w głąb”, kolonizacja, postkolonizacja i strategie społeczne
5. Kolonizacje przeszłości i przyszłości – polityki kulturowej kolonizacji i asymilacji
6. Praktyki kolonialne dziś – wojna, dominacja, opór i podległość

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01 - 04	AKTYWNY UDZIAŁ W ZAJĘCIACH (DYSKUSJA, PARTYCYPACJA W ĆWICZENIACH), ZADANIA ZLECONE, ESEJ FINALNY	W*/K

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Aktywność na zajęciach: 25%

- branie udziału w dyskusjach (np. zgłaszanie problemów i wątpliwości)
- czynny udział w pracach grupowych w klasie

Zadania zlecane: 25%

- utrzymanie zwięzłości (limit znaków)
- zastosowanie w analizie wiedzy przedmiotowej
- adekwatność względem materiału zadania

krytyczny esej finalny: 50%

Temat/zagadnienie eseju słuchacze zgłaszają samodzielnie konsultując go (zakres, niezbędna literatura etc.) z nauczycielem.

Kryteria oceny są identyczne co w przypadku zadań cząstkowych.

Wszystkie oceny cząstkowe mogą ulegać przeciążeniu tzn. słuchacz może otrzymać za każde zadanie więcej punktów niż maksimum w przypadku wyróżniającego się wykonania. Punktacja nie jest normalizowana jest do 100%.*

Skala ocen:

< 49 – niedostateczny

50-55 – dostateczny
 56-65 – dostateczny
 66-70 – dostateczny+
 71-78 – dobry -
 79-85 – dobry
 86-89 - dobry +
 90-94 – bardzo dobry -
 > 95 – bardzo dobry

*celem tego systemu jest normalizacja warunków i nierówności między słuchaczami związanych np. z kompetencjami społecznymi i kulturowymi, zapleczem społecznym czy indywidualnymi preferencjami i zdolnościami, bądź ograniczeniami. System silnie preferuje *praktykę* zastosowania wiedzy i umiejętności, odtwarzanie nabytej wiedzy nie jest priorytetem.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5 i wedle potrzeb
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	70
SUMA GODZIN	105
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	
zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Bakić-Hayden Milica, 1995, *Nesting Orientalisms: The Case of Former Yugoslavia*. „Slavic Review” 54 (4): 917–31.

2. Bill S. (2014) Seeking the Authentic: Polish Culture and the Nature of Postcolonial Theory, NONsite.org, (online:) <https://nonsite.org/seeking-the-authentic-polish-culture-and-the-nature-of-postcolonial-theory/>
3. Etkind A. (2003) Internal Colonization and Russian Cultural History, „Ulbandus”, 7, s. 17–25
4. Ghandi L. (2008) Teoria postkolonialna : wprowadzenie krytyczne, tł. J. Serwański, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań
5. Kiossev A. (1995) Notes on Self-colonising Cultures (w:) Ginev D., Sejersted Fr., Simeonova K. (red.) Cultural Aspects of the Modernisation Process, Oslo
6. Kubiak A. (2015) Rzeczy mniejsze. Dysformia i fiasko. Semi-peryferyjne formy kultury. Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów
7. Kubiak A. (2018) Postkolonialne Polski: szkic z niepewnej natury, „Polonistyka. Innowacje” 2018/8 DOI: 10.14746/pi.2018.2.8.8
8. Said, E. W. (1991) Orientalizm. Warszawa: PIW.
9. Bhabha H. K (2010) Miejsca kultury, tł. Dobrogoszcz T., Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków (fr.)
10. Snochowska-Gonzales Cl. (2013) Czy jesteśmy postkolonialni? O pewnym wrogim przejęciu, (w:) Tokarska-Bakir J. (red.) . PL: Tożsamość wyobrażona, s. 256-277, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa
11. Zarycki T. (red.) (2013) Polska Wschodnia i orientalizm, Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa

Literatura uzupełniająca:

1. Bakić-Hayden Milica, 1995, *Nesting Orientalisms: The Case of Former Yugoslavia*. „Slavic Review” 54 (4): 917–31.
2. Balibar E. (2009) Europe as Borderland, *Environment and Planning D: Society and Space* 27 (2) s. 190–215. doi:10.1068/d13008.
3. Beauvois de Daniel, 2005, *Trójkąt ukraiński. Szlachta, carat i lud na Wołyniu, Podolu i Kijowszczyźnie 1793-1914*, K. Rutkowski (przeł.) Wydawnictwo UMCS, Lublin
4. Bhabha Homi K, 1984, *Of Mimicry and Man: The Ambivalence of Colonial Discourse*, „October” 28, s. 125-133
5. Böröcz J. (2001), *Introduction: Empire and Coloniality in the "Eastern Enlargement" of the European Union*. [w:] Böröcz J, Kovács M. (red.), *Empire's New Clothes. Unveiling EU Enlargement*, Holly Cottage: Central European Review, s. 4–5; dostępne też jako e-book: <http://aei.pitt.edu/144/1/Empire.pdf> (dostęp: 2017.01.20)
6. Böröcz J., *From Comprador State to Auctioneer State: Property Change, Realignment, and Peripheralization in Post-state-socialist Central and Eastern Europe*, Routledge, London 1999
7. Böröcz Jozsef, 2012, *Hungary in the European Union: „Catching Up”, Forever*, „Economic & Political Weekly”, XLVII(23) s. 22–25
8. Buchowski Michał, 2006, *The Specter of Orientalism in Europe: From Exotic Other to Stigmatized Brother*. *Anthropological Quarterly*, 79 (3): 463-482
9. Chakrabarty D. (2011) Prowincjonalizacja Europy. Myśl postkolonialna i różnica historyczna, (z nową przedmową autora) tł. D. Kołodziejczyk, T. Dobrogoszcz,

- E. Domańska, posłowie E. Domańska, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań
10. Čolovič I. (2001) *Polityka Symboli. Eseje o antropologii politycznej*, tł. M. Petryńska, Universitas, Kraków
 11. Delanty, G. (1997) *Inventig Europe. Idea, Identity, Reality*, St. Martin Press, NY
 12. Dunn E. (2008), *Prywatyzując Polskę. O bobofrutach, wielkim biznesie i restrukturyzacji pracy*, tł. P. Sadura, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa
 13. Etkind A. (2003) *Internal Colonization and Russian Cultural History*, „Ulbandus”, 7, s. 17–25
 14. Fanon Fr. (1985) *Wyklęty lud ziemi*, tł. Tygielska H., PIW, Warszawa
 15. Fanon Fr. (2020) *Czarna skóra, białe maski*, tł. Kropiwiec U., Wyd. Karaterk Kraków
 16. Kagarlicki B. (2012) *Imperium peryferii. Rosja i system światowy*, tł. Ł. Leonkiewicz, B. Szulęcka, Wyd. Krytyka Polityczna, Warszawa
 17. Kiossev A. (1995) *Notes on Self-colonising Cultures* (w:) Ginev D., Sejersted Fr., Simeonova K. (red.) *Cultural Aspects of the Modernisation Process*, Oslo
 18. Kiossev A. (2002) *The Dark Intimacy: Maps, Identities, Acts of Identification*, (w:) Bjelic D. I, Savic O. (red.) *Balkan as Metaphor: Between Globalization and Fragmentation*, MIT Press, bmw. DOI: 10.7551/mitpress/1508.001.0001
 19. Kleberg L. (2006) *In Search of Dracula or, Cultures in Dialogue*, I. Brandell (red.), *State Frontiers: Borders and Boundaries in the Middle East*, I. B. Tauris, London pp. 187-198
 20. Kolarzowa R. (2015) „*Zamawianie*” *Realnego. Konstruowanie tożsamości fantazmatycznej narodu polskiego*, „Teksty drugie” 1/2015, s. 84-95
 21. Kołodziejczyk D. (2013) *Gdzie jest miejsce dla Europy Środkowo-Wschodniej w przestrzeni postkolonialnej? Możliwe trajektorie podróży*, „PO-RÓWNANIA”, 13, t. XIII s. 9-27
 22. Kołodziejczyk D. (2017) *Comparative Posts Going Political – the Postcolonial Backlash in Poland*, w: *Unforeseen Constellations: Reading Postcolonial Poland with South America*, Polish Studies Center Indiana University, materiały konferencyjne, s. 12-22.
 23. Kubiak A. (2015) *Rzeczy mniejsze. Dysformia i fiasko. Semi-peryferyjne formy kultury*. Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów
 24. Kubiak A. (2018) *Postkolonialne Polski: szkic z niepewnej natury*, „Polonistyka. Innowacje” 2018/8 DOI: 10.14746/pi.2018.2.8.8
 25. Leder A. (2013) *Prześniona rewolucja. Ćwiczenia z logiki historycznej*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa
 26. Melegh A. (2006). *On the East-West slope. Globalization, narration, racism and discourses on Central and Eastern Europe*, CEU Press, Budapest, New York
 27. Moore David C, 2001, *Is the Post- in Postcolonial the Post- in Post-Soviet? Toward a Global Postcolonial Critique*, PMLA 116(1) s. 111-128 (online:)
<http://monumenttotransformation.org/atlas-of-transformation/html/p/postcolonial-post-soviet/is-the>

post-in-postcolonial-the-post-in-post-soviet-toward-a-global-postcolonial-critique-david-chioni-moore.html

28. Morozov V. (2014), *Russia's Postcolonial Identity: A Subaltern Empire in a Eurocentric World*, Palgrave Macmillan, Basingstoke
29. Mycock A. (2010) *British Identity and the Legacy of Empire*, Open Democracy (online:) <https://www.opendemocracy.net/en/opendemocracyuk/british-identity-and-legacy-of-empire/>
30. Nyman J. (2015) *British Imaginings of a European Periphery: Roger Scruton, Michael Palin and Michael Booth in/on Finland*, *Journal of Postcolonial Writing*, 51 (2), s. 144–157. doi:10.1080/17449855.2015.1011847.
31. Roy S. (2007) *Beyond Belief: India and the Politics of Postcolonial Nationalism*. Duke University Press, DOI:10.2307/j.ctv11smv98
32. Said E. (2009) *Kultura i imperializm*, (tł.) Wyrwas-Wiśniewska M. Kraków
33. Said E.W *The clash of ignorance*, *The Nation* 10.22.2001 [online: <https://www.thenation.com/article/clash-ignorance/>]
34. Skórczewski Dariusz, 2013, *Teoria-literatura-dyskurs. Pejzaż postkolonialny*. Lublin: Wydawnictwo KUL
35. Sosnowska A., *Tu, tam – pomieszanie*, „*Studia Socjologiczne*”, 4/1997, s. 61–88
36. Sowa J. (2011) *Fantomowe ciało króla, Peryferyjne zmagania z nowoczesną formą*, Universitas, Kraków
37. Sowa Jan, 2011, *Fantomowe ciało króla, Peryferyjne zmagania z nowoczesną formą*, Universitas, Kraków
38. Sztompka P. (1993) *Civilizational Incompetence: The Trap of Post-Communist Societies*, *Zeitschrift für Soziologie*, 22/2, s. 85-95 DOI: 10.1515/zfsoz-1993-0201
39. Terlow C.P., 1993, *The Elusive Semiperiphery: A Critical Examination of the Concept Semiperiphery*, „*International Journal of Comparative Sociology*” Marzec, nr. 34 s. 87-102
40. Thompson E. (2011) *A jednak kolonializm: uwagi epistemologiczne*, „*Teksty Drugie*”, nr 6. s. 289-302
41. Thompson E. (2012) *O kolonizacji Europy Środkowej*, „*Rzeczy Wspólne*” nr 8
42. Tlostanova M., *Can the Post-Soviet Think? On Coloniality of Knowledge, External Imperial and Double Colonial Difference*, „*Intersections. EEJSP*” 1(2) s. 38-58, doi: 10.17256/icejps.vli2.38
43. Tlostanova Madina, 2012, *Postsocialist ≠ postcolonial? On post-Soviet imaginary and global coloniality*, „*Journal of Postcolonial Writing*”, 48/2, s. 130-142
44. Todorova M. (1994) *The Balkans: From Discovery to Invention*. *Slavic Review*, 53(2) s. 453-482 doi:10.2307/2501301

45. Zarycki T. (2008) O jednostronnej wizji „Wschodu” w Polskiej tożsamości narodowej, (w:) J.Szomburg (red.) "Modernizacja Polski. Kody kulturowe i mity". Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, s. 73-80.
46. Zarycki T. (2009) O prowincjonalizmie inaczej, (w:): Szomburg J. (red.) W poszukiwaniu portretu Polaków. Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, s. 55-64.
47. Zarycki T. (2014) Ideologies of Eastness in Central and Eastern Europe, Routledge, London
48. Zarycki Tomasz, 2010, *Peryferie: Nowe ujęcia relacji centro-peryferyjnych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej